

УДК 633.16«324»: 631.53: 631.851

Климишена Р. І.

Подільський державний аграрно-технічний університет, вул. Шевченка, 13, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., 32300, Україна, e-mail: KlymyshenaRI@mail.ru

ОЗЕРНЕНІСТЬ КОЛОСА ЯЧМЕНЮ ОЗИМОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ

Відразу ж після переходу рослин від вегетативного розвитку до генеративного починає відбуватися поступова реалізація біопотенціалу важливого елемента врожайності – кількість зерен у колосі, від якого залежить майбутній урожай. Кількість зерен у колосі є складним біологічним елементом врожайності, який залежить від кількості колосків у колосі та кількості квіток колоса. Формування колоса розпочинається в період II та III етапів органогенезу, або аналогічно це період від початку кушіння до виходу в трубку. Саме в цей час рослини потребують вологи, температури, мінерального живлення, від яких залежить розвиток колоса. М. С. Савицький зазначає, що нестача будь-якого з елементів живлення впливає на формування колоса. Наприклад, за відсутності таких елементів, як калій, азот, кальцій на початку фази кушіння утворення колосу не відбувається, менша кількість колосків утворюється й за нестачі фосфору.

У проведених нами дослідженнях впродовж 2011–2013 рр. на дослідному полі філіалу кафедри селекції, насінництва і загальнобіологічних дисциплін Подільського державного аграрно-технічного університету ТОВ «Оболонь Агро» Чемеровецького району Хмельницької області встановлено, що озерненість колоса ячменю озимого сорту 'Вінтмалт' знаходилась у межах від 21,4 до 26,1 шт. й залежала від застосування мінеральних добрив та норм висіву насіння. В середньому по досліді їх кількість становила 23,9 шт.

Отримані результати щодо кількості зерен у колосі ячменю свідчать, що на його параметри мають вплив технологічні чинники, серед яких вагома роль належить мінеральним добривам та нормам висіву насіння. Встановлено, що середнє значення показника найбільшим було на варіанті без застосування мінеральних добрив – 25,1 шт. Внесення мінеральних добрив спричиняло до істотного зниження кількості зерен у колосі. Зокрема, на варіанті $N_{30}P_{30}K_{30}$ показник становив 24,6 шт., $N_{60}P_{60}K_{60}$ – 23,9 шт., $N_{90}P_{90}K_{90}$ – 23,2 шт. і на варіанті $N_{120}P_{120}K_{120}$ – 22,6 шт. Отже, кожен з варіантів досліді істотно впливав на параметри озерненості колоса ячменю. Така закономірність була щорічною за всіх норм висіву насіння.

Аналіз даних норм висіву насіння також доводить, що дія їх на результативну ознаку – кількість зерен є значущою. За результатами проведеного статистичного аналізу більшою є кількість зерен у разі висіву 300 нас./м² – 25,0 шт. За збільшення норми висіву насіння до 450 нас./м² відбувається істотне зниження реалізації потенціалу за цим елементом – 22,7 шт.

Частки впливу досліджуваних чинників на показник кількості зерен у колосі мало різнилися між собою, для норм внесених мінеральних добрив частка становила – 51 %, для норм висіву насіння – 48 %.

Висвітлені результати доводять, що внесені мінеральні добрива та норми висіву насіння є впливовими чинниками на цей елемент продуктивності колоса ячменю – кількість зерен. Підтвердженням такої закономірності є множинний коефіцієнт кореляції, $R_{y-z} = 0,99$. Цей взаємозв'язок доводить, що при кожному внесенні добрив за збільшення рівня елементів мінерального живлення, як і при кожній більшій нормі висіву насіння, кількість зерен у колосі знижується.